

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 8/2011 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä syyskuuta 2011 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi ajoneuvojen siirtämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 28/2011 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kaisa-Leena Välipirtti, liikenne- ja viestintäministeriö
- oikeustieteen tohtori, yliopisto-opettaja Juha Lavapuro
- oikeustieteen tohtori, dosentti Pekka Lämsinen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ajoneuvojen siirtämisestä annettua lakia. Tienpitäjälle annetaan äkillisissä tilanteissa, kuten runsaan lumisateen tai tulvan yhteydessä, mahdollisuus ryhtyä omalla kustannuksellaan ajoneuvon siirtoon ilmoittamatta tiealueella tehtävästä työstä ennakkoon. Varastosirrosta ilmoitetaan ajoneuvon omistajalle tai haltijalle todisteellisen tiedoksiannon sijasta tavallisella tiedoksiannolla. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös ajoneuvon lukituksen avaamisesta. Eräitä lain sanamuotoja tarkennetaan. Ajoneuvon siirtoa tai siirtokorvausta koskevaan päätökseen haetaan ensi vaiheessa oikaisua. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen voi hakea muutosta va-

littamalla hallinto-oikeudessa. Tämän jälkeen muutosta voidaan hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jos se myöntää valitusluvan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2012 alusta.

Lakiehdotuksen säätämisyjärjestysperusteluisa ehdotusta tarkastellaan suhteessa perustuslain 10 §:ssä turvattuun kotirauhan suojaan asuntovaunun ja matka-auton osalta. Niin ikään mainitussa jaksossa otetaan esille perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvattu muutoksenhakumahdollisuus.

Lakiehdotus katsotaan voitavan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kotirauhan suoja

Lakiehdotuksen 8 a §:n mukaan ajoneuvon lukitus taikka sen kytkemiseen käytetty ketju, lukko tai muu vastaava väline saadaan avata ajoneuvon siirron asianmukaiseksi toteuttamiseksi, ajoneuvon vaurioitumisen ehkäisemiseksi tai ajoneuvon omistajan selvittämiseksi tai tämän tavoittamiseksi. Ajoneuvon sisätiloissa ja muissa suljetuissa tiloissa saadaan tehdä sen siirron toteuttamiseksi taikka ajoneuvon omistajan tai haltijan selvittämiseksi tai tavoittamiseksi välttämättömät toimenpiteet. Tällaisia toimia ei säännöksen mukaan saa kuitenkaan kohdistaa ajoneuvossa oleviin pysyväisluonteiseen asumiinseen käytettäviin tiloihin.

Säännös on merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä taatun kotirauhan suojan kannalta. Sen mukaan lailla voidaan säätää muun muassa perusoikeuksien turvaamiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään katsonut, että tällainen toimivaltuus on valtiosääntöoikeudellisesti merkittävä siltä osin kuin se ulottuu myös asuntovaunuun tai matkautoon tai muutoin pitkäaikaisesti asumiseen käytettäviin tiloihin (ks. PeVL 17/1998 vp, s. 4). Valiokunnan käsityksen mukaan nyt ehdotettu säännös on riittävä rajaamaan tällaiset tilat ajoneuvon sisätiloihin kohdistuvan tarkastuksen ulkopuolelle, jolloin se ei muodostu valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi.

Omaisuuksensuoja

Lakiehdotuksen päätarkoituksena (HE 28/2011 vp, s. 3) on saada toimivaltuudet siirtää ajoneuvo, jos se on tarpeen tienpidon asialliseksi hoitamiseksi. Tällaisen toimenpiteen tarkoituksiksi voidaan nähdä liikenteen sujuvuuden ja sitä kautta viime kädessä myös muiden tiellä liikkujien hengen ja terveyden suojaaminen. Tältä kannalta toimenpiteellä ei perustuslakivaliokunnan mielestä puututa perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvattuun omaisuudensuojaan vaan

yksinomaan säännellään omaisuuden käyttämistä tavalla, jolle on osoitettavissa painavat, toisten ihmisten turvallisuuteen liittyvät perusteet.

Kun ajoneuvo on siirretty eikä omistaja tai haltija nouda sitä varastosta 30 päivän kuluessa saatuaan siirrosta tiedon pykälässä tarkoitettulla tavalla, se siirtyy lakiehdotuksen 12 §:n mukaan sen kunnan omistukseen, jonka alueelta ajoneuvo on siirretty. Asiallisesti menettely merkitsee perustuslain 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua pakkolunastusta. Perustuslaissa edellytetyn "yleisen tarpeen" voidaan tässä valiokunnan mielestä katsoa täyttyvän juuri edellä mainituilla liikenneturvallisuuteen liittyvillä näkökohdilla. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että perustuslaissa asetettu "täyden korvauksen" vaatimus ei täyty, vaikka ajoneuvo saattaa olla hyvinkin arvokas eikä pykälän toisessa virkkeessä tarkoitettu romuajoneuvo. Tämän vuoksi valiokunta pitää valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämättömänä pykälän tarkistamista niin, että omistusoikeus siirtyy vain niissä tapauksissa, joissa omistajaa on yritetty toistuvasti tavoittaa ja joissa kaikki olosuhteet huomioon ottaen on muutoin ilmeistä ajoneuvon tulleen hylätyksi. Samoin perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettua määräaikaa on pidennettävä vähintään kahteen kuukauteen sellaisissa tapauksissa, joissa ajoneuvolla käsillä olevien seikkojen nojalla voidaan perustellusti olettaa vielä olevan kohtuullista vaihdanta-arvoa. Nämä muutokset ovat edellytyksinä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyksessä.

Oikeusturva

Ehdotetun 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan viranomaisen on annettava ajoneuvon varastosiirrosta kirjallinen päätös, joka puolestaan annetaan tiedoksi ajoneuvoliikennerekisteriin merkitylle viimeiselle omistajalle tai haltijalle tavallisella tiedoksiannolla.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa asianmukaisesti käsitellyksi lain mukaan toimivaltaisessa vi-

ranomaisessa. Perustuslakivaliokunnan mielestä pelkkä viimeisimpään rekisteritietoon nojautuminen ei riitä tapauksessa, jossa voi olla kysymys huomattavasta varallisuusarvosta. Sen vuoksi valiokunta pitää oikeusturvan asianmukaisen toteutumisen vuoksi tarpeellisena säännöksen muuttamista niin, että viranomaisen on ennen varastosiirrosta ilmoittamista pyrittävä selvittämään, ovatko rekisteritiedot ajantasaisia.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisjärjestyksessä, jos valiokunnan sen lakiehdotuksen 12 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Outi Mäkelä /kok
jäsen. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /vihr
Tarja Filatov /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /kok
Kimmo Kivelä /ps

Anna Kontula /vas
Jukka Kopra /kok
Markus Lohi /kesk
Elisabeth Nauclér /r
Vesa-Matti Saarakkala /ps
vjäs. Kimmo Sasi /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.